

Голуб Д. Р., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група МПТТ-201
Науковий керівник – Соломаха І.В., к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ВЕРШКОВОГО МАСЛА В УКРАЇНІ

В сучасних умовах особливої важливості набувають дослідження ринку молочної продукції, зокрема вершкового масла. Вершкове масло як важливий жировий продукт користується значним споживчим попитом, що корелює із показниками його виробництва.

В ретроспективному ракурсі Україна виробляла значні обсяги вершкового масла і вважалася однією з найбільших країн-експортерів цього продукту в світі. Пізніше вітчизняне виробництво вершкового масла істотно скоротилося, його експорт суттєво зменшився, крім того, ринок почали виводити заміники-спреди і рослинно-вершкові суміші.

У відповідності до зазначеного тема дослідження є актуальною як у теоретичному, так і практичному аспекті.

Сучасний світовий ринок молока визначається обсягом, приблизно в 700 млн т. З них коров'яче молоко становить понад 80%, решта – буйволяче, козяче, овече. За даними української Співки молочних підприємств, у світі в середньому в рік виробляють 714 млн т молока. Україна входить до десятки найвагоміших світових виробників молока та молочних продуктів, млн. т: ЄС - 148, Індія - 112,1, США - 87, Китай - 36,7, Росія - 31,8, Бразилія - 29,5, Нова Зеландія - 15,48, Україна – 11,0, Австралія - 9,02, Білорусія - 6,6 та Казахстан з обсягом 5,38.

Виробництво вершкового масла в 2018 році зросло на 6,2% порівняно з січнем-груднем 2017 року – до 108 тис. тон. Обсяг виробництва масла в 2018 р. в грудні становив 7,4 тис. тон, що на 5,1% нижче показника листопада 2017 року і на 6,1% більше, ніж у грудні 2016 року. З 2019 року виробництво вершкового масла почало зменшуватись. Дані виробництва вершкового масла наведено на рисунку 1.

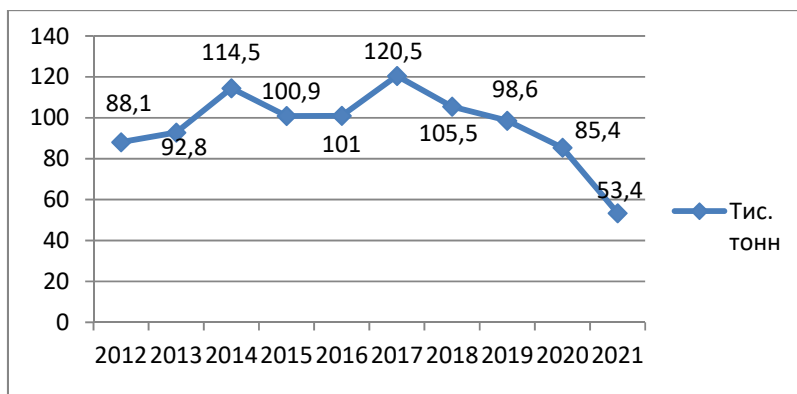

Рисунок 1 - Виробництво вершкового масла в Україні, тис.тон.*

*власна розробка на основі джерела [1]

За підсумками 7 місяців 2020 року експорт молочної продукції склав 65,7 тис. т. на загальну суму \$137,9 млн, що на 25% менше, ніж за торішній період у грошовому еквіваленті.

Щодо імпорту, то у 2009 році відбувся різкий скачок, пов'язаний з тим, що вітчизняні виробники почали менше направляти продукції на ринок і притримувати її для своїх потреб, що спричинило нехватку масла на внутрішньому ринку. В період 2011-2013 років імпорт почав знову зростати через нестачу натурального масла на внутрішньому ринку.

За даними митної статистики експорт масла в січні-жовтні 2017 року склав 24,5 тис. тон, що на 152% більше, ніж в минулому році. Це принесло країні 96,8 млн, що в три рази більше, ніж в 2016 році. Імпорт масла за аналізований період склав 470 тон, що на 52% менше, ніж в минулому році. У грошовому вираженні імпорт скоротився до 2,8 млн дол. За перший квартал 2020 року імпорт молочної продукції сягнув 67,4 млн доларів, що на 167,5% більше, ніж за аналогічний період 2019 року. За підсумками першого кварталу, Україною експортовано молочної продукції на загальну суму 44,7 млн дол., що на 9,3% менше, ніж у минулому році (-17,2 млн дол.) На фоні цього імпорт зріс до 67,4 млн дол. – на 167,5% (+42,2 млн дол.). Всього за 3 місяці 2020-го Україна перетворилася на нетто-імпортера молочної продукції.

Зокрема, за I квартал 2020 року у порівнянні із січнем-березнем 2019 року експорт вершкового масла скоротився на 47,2% (до 3,1 тис. тон); молочної сироватки – на 39% (до 4,8 тис. тон); казеїну – на 39% (до 402 тон); сирів – на 26,1% (до 1,2 тис. тон), згущених молока та вершків – на 25,3% (до 4,4 тис. тон), незгущених молока та вершків – на 25,3% (до 4,4 тис. тон); кисломолочних товарів – на 9,8% (до 1,3 тис. тон). Серед молочних товарів за I квартал 2020 року у порівнянні із січнем-березнем 2019 року збільшився лише експорт морозива: на 12,1%, до 1,3 тис. тон.

Структура експорту та імпорту вершкового масла за країнами у період липень-грудень 2020 року наведений на рисунку 2.

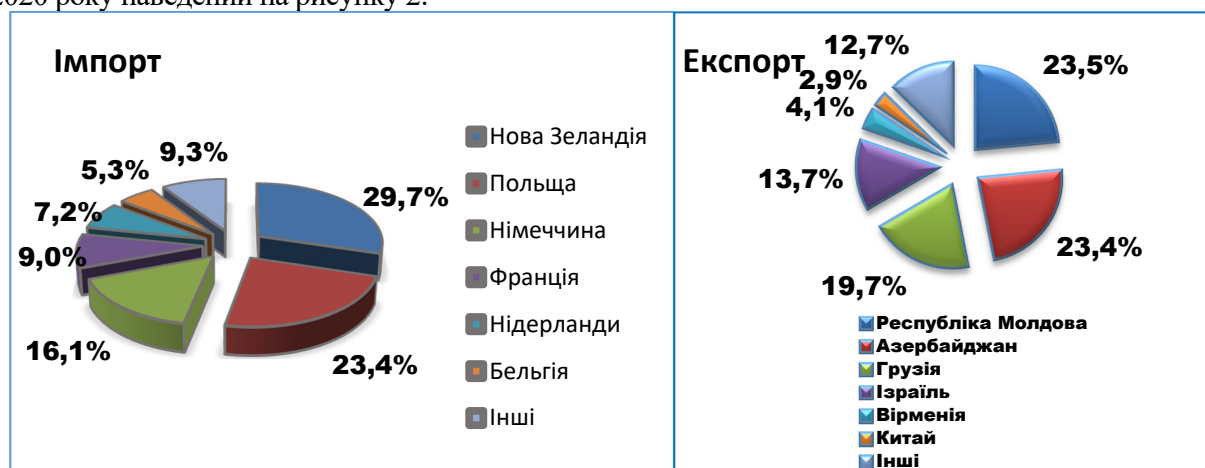

Рисунок 2 - Структура експорту та імпорту вершкового масла за країнами у період липень-грудень 2020 року*

*власна розробка на основі джерела [1]

Трійка найбільших покупців масла залишається незмінною: Туреччина (18,2 млн дол.), Марокко (16,6 млн дол.) і Нідерланди (10 млн дол.). Україна купує масло у Нідерландів (1,4 млн дол.), Німеччини (564 тис. дол.) і Франції (360 тис. дол.).

Скорочення виробництва молока, зростання цін на молочну продукцію, зниження купівельної спроможності призвело до значного скорочення споживання молочних продуктів.

Отже, молокопереробна галузь посідає одне з важливих місць в економіці будь-якої країни й відіграє роль в забезпеченні населення продуктами. Українська молокопереробна галузь перебуває на етапі виходу зі стану стагнації, поступово рухаючись вперед.

Аналіз стану виробництва вершкового масла в Україні свідчить про те, що дана галузь вийшовши із застою, який був спричинений економічною кризою 2008 року, з 2018 знову почала знижувати обсяги виробництва. Але експорт вітчизняного вершкового масла значно збільшився за останні роки.

Список використаних джерел

1 Державна служба статистики України. Київ. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 12.03.2021)

Сироватко М. Р., здобувач вищої освіти 1 курсу, група ПТ-201
Науковий керівник – **Іванова Н. В.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

БІРЖІ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЙВІДОМІШИХ СВІТОВИХ БІРЖ

Сьогодні біржі стали невід’ємним елементом сучасного економічного простору, який визначає рівень розвитку та здійснює суттєвий вплив на стан практично усіх сфер суспільного життя. В розвинених країнах – це найбільш масштабний та динамічно зростаючий сегментом ринкової економіки, біржовий ринок забезпечує високоефективний розвиток економічних відносин незалежно від території та систем господарювання [1].

Сучасна біржова діяльність вирішує проблему встановлення цін на основі попиту і пропозиції, що дає змогу орієнтуватися учасникам ринку та прогнозувати хід торгів у майбутньому, представляє собою широкомасштабну сферу для інвестування та перерозподілу товарних і фінансових активів у світовому масштабі. Поступово відбувається процес ліквідації тіншового (нелегального) ринку різноманітних видів продукції через прозорість товарних потоків.

Біржа – організований торговельний майданчик, де зустрічаються продавці та покупці, на якому відбувається оптова торгівля товарами або цінними паперами та іншими фінансовими, і не тільки, інструментами у вигляді стандартизованих біржових угод. Сьогодні біржа – юридична особа, що забезпечує регулярне функціонування організованого ринку товарів, валют, цінних паперів, похідних фінансових інструментів. Біржа працює за певними правилами, серед яких, насамперед, державне регулювання. Саме так можна забезпечити гарантію виконання угод і загальну надійність ринку. [2]

Класифікація бірж є різноманітна та залежить від:

А) виду біржового товару:

– *товарні (товарно-сировинні)* – здійснення операцій із купівлі-продажу масових однорідних товарів (торги з продажу енергоносіїв, металів, лісоматеріалів, сільгосппродукції і сировини, продовольчих товарів). [3]

– *фондові* – тут укладають угоди з купівлі та продажу акцій, облігацій, інвестиційних паїв, купівлі або продажу їх за справедливою ціною. [4]

– *валютні* – здійснює угоди регулярної торгівлі іноземною валютою відповідно до попиту і пропозиції, і визначає поточний курс вітчизняної грошової одиниці щодо іноземної валюти. [3]

– *біржі праці* – це установа, яка надає посередницькі послуги на ринку праці між працівниками та підприємцями у здійсненні угод купівлі-продажу робочої сили. [3]